
Jan van Ruusbroeck

VAN DEN VII SLOTEN OF EEN DAG CONTEMPLATIEF LEVEN EN WERKEN

INHOUD

Proloogvers

I. Echt kloosterleven in dienst van God

- A. Het voorbeeld van Christus*
- B. Het voorbeeld van Franciscus*
- C. Het heersend slecht voorbeeld*

II. Grondslag en richting van een heilig leven

III. Het morgengebed en de H. Mis

IV. De H. Communie en de liefdevereniging met God

- A. De gewenste geestelijke honger*
- B. De actieve liefdebeoefening in hart, ziel en geest*
- C. De mystieke liefdevereniging van het schouwend leven*
- D. De vierdubbele inwendige deugdbeoefening uit dit leven ontspringend, of de hoogte, de diepte, de breedte en de lengte van dit leven*
- E. De gouden penning als symbool der synthese van dit werkend en schouwend leven*

V. Heiliging van de dagtaak, inzonderheid bij ziekendienst

VI. Heiliging der ziekte

VII. Heiliging van de omgang met de medezusters

VIII. Heiliging van de maaltijd

- A. Matigheid*
- B. Lichamelijke en geestelijke honger*
- C. Wijze versterving*
- D. Het voorbeeld der woestijnvaders en ordestichters*

E. Ontaarding in de huidige kloosters

F. Besluit

[IX. De omgang met de buitenwereld en de geest der clausuur](#)

[X. Uitweiding over de inkering en de vereniging met God](#)

[A. Sinte Clara's zevenvoudige clausuur](#)

Eerste slot: Lichamelijke en uit liefde vrij aanvaarde clausuur

Tweede slot: De rede, van waaruit de inwendige mens de uitwendige regelt

Derde slot: Gevoelige liefde voor Christus, door radikale zelfverloochening

Vierde slot: Het opgaan in Gods wil, of de professie in de orde der heiliging en de wijnkelder der geordende liefde

Vijfde slot: Het echte mystieke, aan quiëtisme en pantheïsme vreemde, staren en neigen in God

Zesde slot: De mystieke omvorming van de geest, naar het beeld en de gelijkenis Gods

Zevende slot: De zalige rust in God

[B. Nadere toelichting omtrent de aard van het schouwende leven](#)

1. Volmaaktheid van het schouwende tegenover het zinnelijke en redelijke leven
2. Het is een medeleven met het drieëne Godsleven
3. Eigen leven, eigen verdiensten en schakering van eigen Godsverlangen worden niet uitgewist
4. Zielestorm of intens, wisselwerkend zieleleven door Gods aanraking gewekt

[C. Het visioen van Ezechiël als symbool der oefening van het schouwend leven](#)

1. De viervoudige oefening der twee lagere levens: het zinnelijke en het redelijke
2. Grotere intensiteit der vierde, wisselwerkende oefening bij de mystieke aanraking Gods
3. De bovenmenselijke schouwing naar de wijze der Drieëenheid
4. De wijzeloze schouwing en genieting der goddelijke Wezenheid
5. Wisselwerking tussen het schouwende en zalige leven en de twee andere levens

[XI. Kloostergeest in kleding tegenover de moderne ontarding](#)

[XII. Heiliging van de avond in de overlezing van de drie boekjes](#)

A. Het boekje van ons zondig leven

B. Het boekje van Christus' leven

C. Het boekje van het eeuwig leven

[Slotvers](#)

VAN DEN VII SLOTEN OF EEN DAG CONTEMPLATIEF LEVEN EN WERKEN

PROLOGVERS

Lieve Zuster, boven alles 't meest: blijf Gode t rouw in hart en geest. Houd u op de laagste stede: zo zult ge klimmen tot de hoogste trede. Dit hebt gij beloofd en gezworen: volbrengt ge't: gij zijt uitverkoren. Al wat u aan ont rouw rest zult gij verfoeien als stinkende mest. Haat in u wat ondeugd is, verdrijf 't uit al uw macht gewis. Min uzelf om de dienst van onze Here, zo zal u God de waarheid leren. Nu mag 't rijmen achterwege blijven, en ga 'k u onverhuld de waarheid schrijven.

I. ECHT KLOOSTERLEVEN IN DIENST VAN GOD

A. HET VOORBEELD VAN CHRISTUS

Overweeg, Lieve Zuster, hoe Christus, Gods Zoon, Zichzelf vernederde en ontledigde en hoe Hij de gestalte van een slaaf aannam (Fil. 2, 7), omdat Hij ons wilde dienen. Hij was zachtmoedig en goedertieren en tot de dood toe gehoorzaam aan zijn hemelse Vader, om onzentwille. Hij vertoefde te midden van zijn leerlingen als een die dient en Hij zei zelf, dat Hij gekomen was niet om gediend te worden maar om te dienen (Mt. 20, 28). Daarom werd Hij verheven naar zijn mensheid, en gaf God Hem een naam boven alle namen, zoals Sint Paulus zegt, "opdat in de naam van Jezus elke knie zou buigen, zowel in hemel als op aarde en onder de aarde" (Fil. 2, 9-10). Als de eeuwige Wijsheid Gods verkoos arme knechten en zondaars te dienen, dan moet gij wel gaarne God en uw oversten dienen en gehoorzamen.

Acht het niet iets buitengewoons, dat gij dient, beschouw het eerder als iets groots, dat God Zich gewaardigt door u gediend te worden. Want al waart gij ook de dochter van de keizer van Rome en landsvrouwe over gans de wereld, en deedt gij van dit alles afstand om een arme dienstmeid te worden en Christus in zijn ledematen, bij te staan, dan nog mocht ge u wel verblijden: want er zou u een grote gunst en een verheven eer te beurt zijn gevallen. De grootste eer en de hoogste adel die op aarde bestaan, is God te dienen, als wij het goed begrepen hebben. Immers God wijselijk dienen is heersen en een koninkrijk bezitten. En al is dat rijk thans nog verborgen binnen in ons, het zal geopenbaard worden na dit leven, wanneer Christus spreken zal: "Goede en getrouwe dienaar, treed binnen in de vreugde van uw Heer" (Mt. 25, 21). Allen dus, die meester of meesteres willen zijn en niemand willen dienen maar zelf gediend worden, die behoren niet tot het rijk Gods. Zelfs de paus van Rome ondertekent zijn brieven: "dienaar der dienaren Gods", en hij behoort, zo hij Christus' navolger wil zijn en met Hem heersen,

ook zichzelf metterdaad te beschouwen als aangesteld inde geestelijke dienst tot bevordering van de heilige Christenheid.

B. HET VOORBEELD VAN FRANCISCUS

Gij weet wel hoe uw geestelijke vader, de heilige Franciscus, met woorden en werken Christus en het Evangelie navolgde. Hij verkoos armoede, versmading en onderdanigheid; hij had een dienstknecht willen zijn van de hele wereld, had hij 't gekund I Te midden van zijn medebroeders was hij ootmoedig, gehoorzaam en als de geringste onder hen allen. Deze regel en dit voorbeeld heeft hij u nagelaten, opdat gij die op uw beurt zoudt beleven. Daarom ook heten uw oversten ministri, d.i. dienaars, opdat zij zowel lichamelijk als geestelijk, dat wil zeggen door arbeid, door onderrichtingen, door bestraffingen en door hun heilige levenswandel de ganse orde zouden dienen.

C. HET HEERSEND SLECHTE VOORBEELD

Thans echter onderhoudt men de regel niet meer zoals het in het begin geschiedde, volgens de oorspronkelijke zin, doch volgens allerlei ' glossen' en verklaringen. In de plaats van armoede is heerszucht, rijkdom en weelde gekomen zoveel als men er maar van veroveren kan. Met woorden prijst men de armoede, maar metterdaad verwaarloost men ze. Boete en strengheid zijn fel achteruitgegaan; de broeders achten zich zwak van gezondheid en zoeken comfort en uitzonderingen. Het onderricht ontaardt in spitsvondigheden, allerhande twistvragen en nieuwe theorieën, waar de eer van God en het nut der zielen weinig of niet aan gelegen zijn. De straffen zijn zeer verzacht, want liefde en vrees zijn beide vertraagd. Men straft meer om 'eigen faam dan om de ere Gods en der zielen zaligheid. Door dit al is het streven naar heiligheid erg verduisterd en afgenomen in alle orden, bij monniken en religieuzen. Daarom dan, lieve Zuster, wilt gij een levende dochter van God zijn en door onze Heer Jezus Christus bemind worden, volg zijn voorbeeld na en zijn leer, alsook die der vroegere heiligen, die leefden bij de aanvang van de heilige Kerk, die de regels vastlegden en de orden stichtten, volg ze na met woord en daad, met eerzaam gedrag en heilige oefeningen zo uiterlijk als innerlijk voor God en voor de wereld. Ziehier hoe gij dit zult verwezenlijken.

II. GRONDSLAG EN RICHTING VAN EEN HEILIG LEVEN

Weet, dat de grondslag van alle heiligheid een zuiver geweten is. Onderzoek derhalve uzelf en overzie uw leven van uw kinderjaren af. Vindt gij iets wat ge doodzonde meent te zijn, reinig u daarvan voor uw priester en voor de eeuwige Waarheid Gods met be rouw , belijdenis en penitentie. En dan moet gij u hoopvol zonder enige aarzeling aan de genadigheid Gods toevertrouwen rouw en, wetende dat uw zonden u vergeven zijn. Maar al heeft God u uw zonden vergeven, toch zult gij immer zijn barmhartigheid voor ogen blijven houden en met hart en ziel verlangend verzuchten: "Heer, ontferm U over mij, arme zondares". Verhef uw gemoed tot Hem in voortdurende lofprijzing en verruim door Gods goedheid uw verlangens in bovennatuurlijke liefde tot alle mensen. Verdeemoedig en verneder uw hart met grote eerbetuiging voor de hoge mogendheid Gods en voor de voeten van onze Heer Jezus Christus. Zo moet gij u dus oefenen tot gij er u een vaste gewoonte van gemaakt hebt, waarin gij voortaan wonen en volharden kunt uw leven lang.

III. HET MORGENGEBED EN DE H. MIS

Iedere morgen, wanneer gij opstaat, kniel neer en bid ootmoedig onze Heer, dat gij die dag uw taak zo volbrengen moogt, dat het Hem tot eer en u tot zaligheid strekt en voor gans het klooster tot rust en vrede. Als uw bediening en uw oversten het toelaten, zult gij de H. Mis bijwonen. Bij het begin der H. Mis zult gij voor God uw zonden, uw onachtzaamheden en tekortkomingen bekennen en belijden, en bidden dat Hij Zich over

u ontferme en u genadig zij. Daarna zult gij Hem smeken dat Hij u de weg van waarheid, deugd en gerechtigheid toont en leert. Wordt er gepreekt of onderricht gegeven, luister dan aandachtig eerder om er beter door te leven dan om veel te weten; want wie veel weet en er niet naar leeft, die verliest zijn tijd. Verder onder de H. Mis zult gij het lijden en de passie van onze Heer voor ogen houden. Gij moet die overdenken met liefdevol medeleven. Gij moet Hem daarvoor danken met ootmoedige devotie, dat Hij om uwentwil en om uw zonden is willen mens worden, heeft willen leven en een schandelijke, bittere dood sterven: die zult gij aan zijn hemelse Vader opdragen, en te samen daarmee ook uzelf, al uw noodwendigheden en die van de heilige Christenheid, gelijk Hijzelf deed toen Hij stierf en nog steeds voortdoet in het eeuwig leven voor het aanschijn van zijn Vader.

Want dit is het hoogwaardige Sacrificie, dat Christus zelf opdroeg en dat nu nog alle priesters opdragen, wanneer zij door de kracht Gods Christus' Vlees en Bloed consacreran en offeren ter gedachtenis van zijn lijden en dood en van zijn eeuwige minne, die Hij ons bewezen heeft in de tijd en bewijzen zal in de eeuwigheid. En tegelijk hiermede zult gij offeren de hoge waardigheid van Maria en van al de apostelen, de folteringan van de martelaren, het standvastige en eervolle getuigenis der belijders en de zuivere reinheid der maagden, en de lof der engelen en heel de eredienst van de heilige Kerk. En mét deze offeranden moet gij uit al uw krachten en met al wat gij vermoogt te doen u in overgave voor Gods ogen aanbieden en opdragen: in die stemming zult gij wonen en wandelen in dank en lof en met hartelijke liefde. Op deze wijze zult gij ,deelachtig worden aan het lijden en de dood van onze Heer, alsook aan al het goed dat ooit gedaan werd of ooit gedaan zal worden in de hemel en op de aarde; want aldus ontvangt men op geestelijke wijze de vruchten van dit sacrament in zijn ziel.

IV. DE H. COMMUNIE EN DE LIEFDEVERENIGING MET GOD

Nader ook tot de heilige Communie met innige devotie, met groot verlangen samen met uw medezusters: niet zo dikwijls als gij zelf wilt, maar naar de voorschriften en gewoonten van uw klooster.

A. DE GEWENSTE GEESTELIJKE HONGER

Wanneer gij dan tot de heilige Eucharistie nadert, verwek in u voor en na, zo dikwijls als gij kunt, een geestelijke honger en dorst naar de goddelijke Spijze, zozeer dat al uw inwendige krachten en al uw aderen begeren en hunkeren om gevoed en verzadigd te worden. Want God geeft honger in onze vermogens door genade en onze oefening, en Hij geeft verzadiging in het wezen van onze ziel door zijn inwoning in ons. Laat u dus ten zeerste opwekken tot honger en dorst naar God, zo zult gij verzadiging voelen en vinden in uw wezen. Want mocht gij met gretige lust Christus nuttigen en in u verteren: gij zult zelf door en in Hem verslonden en verteerd worden. Hij spreekt toch zelf: " Wie mijn Vlees eet en mijn Bloed drinkt, die woont in Mij en Ik in hem" (Jo. 6, 56), en dat is goddelijk leven. En verder: " Tenzij gij deze geestelijke Spijze eet en drinkt, hebt gij geen leven in u" (Jo. 6, 53), dat God behaagt. Tracht del1halve zo intens lief te hebben, dat de eeuwige Minne Gods u omhelst: zo wordt gij één geest en één minne met God.

B. DE ACTIEVE LIEFDEBEOEFENING IN HART, ZIEL EN GEEST

Bij het ontvangen zelf van het heilig Sacrament, verwek in uw hart gevoelens van liefde en verlangen: want gij nuttigt Christus' Vlees en Bloed en zijn mensheid, die één is met de uwe. Leg u toe in uw redelijke ziel op liefde en gerechtigheid; want gij ontvangt de levende ziel van onze Heer Jezus Christus met al haar verdiensten en glorie. Beoefen in uw gedachte, d.i. in uw geest, versmeltende minne; want gij ontvangt Christus, God en mens, die u verlichten kan en overvormen in de eenheid van de Godheid. Aldus zult gij

God beminnen uit geheel uw hart, uit geheel uw ziel en uit al uw geesteskrachten. En dit is het eerste en voornaamste gebod, begin en voleinding van alle heiligheid.

C. DE MYSTIEKE LIEFDE-VERENIGING IN HET SCHOUWENDE LEVEN

Indien gij dan minne en heiligheid in de hoogste graad wilt beoefenen en bezitten, dan moet gij uw verstandelijke krachten ontbloten van alle beelden en ze door het geloof verheffen boven de rede. Daar schijnt de Klarheid van de eeuwige Zon, die u zal verlichten en alle waarheid leren; en de waarheid zal u bevrijden en uw blote geestesblik in onverbeeldheid bestendigen. Zalig zijn de ogen die dit zien! Want dit zien wordt altoos gevolgd door de minnende kracht in blote minne, en hierbij vloeit ononderbroken de stroom van Gods genade, die deze ziel binnenleidt --in de levende bron van de Heilige Geest, waaraan stromen ontspringen van goddelijke zoetheid, die de ziel dronken maken en verheffen boven rede tot een verdolen in de woestijn van eeuwige zaligheid. En dit is de grond en de wortel van alle heiligheid.

D. DE VIERDUBBELE INWENDIGE DEUGDBEOEFENING UIT DIT LEVEN ONTSPRINGEND; OF DE HOOGTE, DE DIEPTE, DE BREEDTE EN DE LENGTE VAN DIT LEVEN

Uit deze wortel groeit altijd een innige deugdbeoefening: want minne kan niet werkeloos blijven! Deze innige oefening geschiedt op viervoudige wijze, die ik u beschrijven zal. In de eerste wijze verheffen wij ons tot God met innige liefde en eeuwige minne, met dank en lof en vroom gebed, met verlangend aandringen, in vrij vert rouw en, terwijl onze geest en onze eigen werkzaamheid in het aanschijn van zijn minne en zijn eeuwige goedheid bezwijken. Dit is de eerste wijze onzer innige deugdbeoefening, nl. de opklimmende hoogte van ons leven in God.

De tweede wijze doet ons neerdalen in een ootmoedig versmiden van onszelf, zodat niemand ons tot ijdelheid kan brengen, omdat het God is, die al het goede in ons bewerkt; en ook niemand ons bedrukken of bedroeven kan door vernedering; want wij weten, dat alleen God onze zonden zal oordelen. En omdat wij zondaars zijn en tekortschieten in alle deugden, moeten wij ons verdeemoedigen voor God en voor onze oversten, ja, voor onze gelijken en onderdanen. Wij zullen ons met niemand durven vergelijken, maar onszelf versmiden en ons alle medemensen onwaardig achten, en ons onder alle schepselen stellen, ja onder alle duivels, dat zij ons geselen en kwellen, zover als God het wil toelaten, opdat de zonde in ons gewroken en God alle eer gegeven worde en ons alleen de beschaming. Dit is de tweede manier, nl. het neerdalen of de diepte van ons leven, waarin wij ons versmiden, en voor niets achten in de afgrond der ootmoedigheid.

De derde wijze zendt ons uit met een innige oefening in de breedte der naastenliefde, waardoor wij nl. alle heiligen vereren, ons verblijden in hun verdiensten en loon en hun hulp en gebed verlangend afsmeaken, opdat wij waardig worden met hen te wedijveren in verdiensten en in Gods eeuwige lof. Wij zullen ons met alle goede mensen verenigen door deugd en onderlinge liefde, opdat wij allen te samen strijden mogen en overwinnen en de zege behalen in 'het uur van onze dood. Wij moeten ook bidden voor onszelf en voor alle zondaars en verlangen dat God zich over ons ontferme, ons uit onze zonden bevrijde en onder het getal der uitverkorenen opneme. Dat is de derde manier van innig leven, waardoor wij tot onze naaste uitgaan in de breedte van de liefde, die hemel en aarde vervuld heeft met rijkdom van genaden en van deugden.

De vierde wijze, waarop het innig leven beoefend wordt, stelt onze rede tussen tijd en eeuwigheid. Bij het neerblikken toont zij ons de wereld als een ballingsoord, waarin wij gevangen zitten, en bij het opzien naar boven het rijk der hemelen, waartoe wij geroepen en uitverkoren zijn. Zolang onze rede tussen beide hangt zijn wij bedroefd:

want wij zien boven ons de glorie Gods en hoe alle dingen in vrede zijn, en wij kunnen daar niet komen; en wij zien beneden ons onze onstandvastigheid, zonde, schade en schande en algemene verwarring, en daar moeten wij verblijven. Zo wordt de wereld ons een kruis en een verdriet. En zo komt het, dat wij wenen moeten, klagen en kermen, zolang als wij in deze ballingschap leven, en dat wij met de profeet verzuchten: "Ach, ons verblijf hier is verlengd; wanneer zullen wij voor het aanschijn van de Heer kunnen verschijnen " (Ps. 119, 5 en 41, 3). Hier ontspringt uit de gaven Gods in het minnend hart de hoogste deugd, bij mijn weten, en dat is berustende lankmoedigheid, die in dezer voege spreekt: "Heer, uw wil, niet de mijne moet geschieden, uw eer en lof, niet mijn lust en voorkeur. Heer ik geef mij aan U over, en ik berust in U voor tijd en eeuwigheid". Zie! dat is de lengte van de innige deugdbeoefening, die geduldig alles afwacht. Bezit gij deze vier wijzen met de grond zelf waarin ze geworteld zijn, dan kunt gij schouwen boven rede in blote ledigheid, en tevens met de rede alle deugden naar hun onderscheid beoordelen.

E. DE GOUDEN PENNING ALS SYMBOOL VAN DE SYNTHESE VAN HET WERKEND EN SCHOUWEND LEVEN

Deze laatste oefening kan ook vergeleken worden bij een penning van fijn goud, waarmee men het eeuwig leven koopt en verwerft. Ieder moet evenwel zijn penning onderzoeken en keuren of hij van fijn goud is, goed van gewicht en wel gemunt aan beide zijden. Begrijp nu deze vergelijking. Wanneer wij God liefhebben om Hemzelf en om geen andere bijreden, dan is onze penning van fijn goud. Als wij andere dingen zo liefhebben, ondernemen en gebruiken met het oog op God, dat de liefde tot God doorweegt in alles, dan is onze penning goed en zwaar genoeg van gewicht. En als wij Christus navolgen, ons kruis dragen en onze natuur beheersen en versterven, door te weerstaan aan de bekoringen en door boete te doen, en als wij gehoorzamen aan onze oversten, de wetten en de uitspraken en onze rede, en als wij het leven van onze Heer Jezus Christus navolgen, dan leeft Christus in ons en wij in Hem; en hierdoor is onze penning gesierd, gevormd en wel gemunt aan de kruiszijde. Wij moeten hem echter steeds meer sieren met deugden in navolging van Christus' leven. De blote zijde van onze penning is het wezen van onze ziel, waarin God zijn beeld heeft gedrukt. Als wij door geloof, hoop en liefde in onszelf keren en aldus God liefhebben en bezitten, dan ontvangen wij zijn Beeld op bovennatuurlijke wijze in de blote zijde van onze penning. Deze blote zijde van onze penning, d.i. ons ingekeerd leven, is gevormd en gesierd door het Beeld van de Heilige Drievuldigheid, die God zelf is: want daar leeft God in ons en wij in Hem. En zo is de blote zijde van onze penning gesierd met de inwoning Gods en de kruiszijde met het leven en de verdiensten van onze Heer Jezus Christus. Dit is dan de gulden penning, die het eeuwig leven waard is, vermits hij zelf eeuwig leven is.

Derhalve weze ieder op zijn hoede. Wie zijn penning ondeugdelijk of vervalst voor Gods oordeel brengt, wordt verwezen naar het eeuwig vuur. Is uw penning nu van slecht allooï, ondeugdelijk en vals gemunt: bid en roep de Heilige Geest aan, dat Hij u puur goud schenke, zodat gij tussen Hem en u een penning kunt smeden en aan gewicht en aanmunten, die zo zuiver is, dat hij God behaagt. Hierover wil ik nu niet verder handelen, maar ik wil mijn zuster leren, hoe zij in ootmoed en zuiverheid dienen moet om een ware dochter van God te zijn en de kroon der maagden te ontvangen met honderdvoudig loon.

V. HEILIGING DER DAGTAAK. INZONDERHEID BIJ ZIEKENDIENST

De profeet David spreekt aldus: "luister, dochter, en zie, neig uw oor, vergeet uw volk en het huis van uw vader; want de Koning heeft uw schoonheid begeerd" (Ps. 44, 11-12). Daarom bid ik u, lieve Zuster, luister naar God en uw oversten, geef acht op hun voorschriften en neig uw oor tot algehele gehoorzaamheid; dan zal de Koning, d.i. Christus, uw schoonheid 'begeren. Nadat gij 's morgens de heilige Mis gehoord hebt, zult gij u naar uw werk begeven. Mocht het voorvallen, dat gij het zo druk hebt dat ge geen

Mis kunt bijwonen noch ook te Communie gaan, wees daar niet al te mistroostig om; want God verkiest gehoorzaamheid boven offers (1 Kon. 15, 22), en de vrucht van een gelaten wil is rijker en edeler dan de vrucht van eigen wil. Kies steeds de nederigste en laagste bediening, hetzij in de keuken 'hetzij in het 'ziekenhuis. Niemand zult gij gebieden of opdrachten :geven tenzij gij over haar aangesteld zijt. Doe altijd gaarne wat gij zelf kunt. Beveelt men u de laagste dienst, wees blij en dank er God om dat gij daartoe deugt. Draagt men u op om voor de zieken te zorgen, verpleeg ze blijgezind, met zachtheid en deemoed, zonder te morren. Ook al zijn ze lastig en moedwillig, denk dat gij Christus dient en toon u zo opgeruimd en meegaand dat zij verlegen mogen zijn voor God en voor u. Hoe armer en zieker zij zijn en hoe minder vrienden zij hebben, hoe toegewijder ge ze moet verzorgen. Beschouw in hen niet alleen degene, die gij verpleegt, maar veeleer God om wille van Wie gij ze verpleegt. Let vooral op dat gij de zieken niet krenkt of verdriet door wat ge zegt of doet of door uw gelaatsuitdrukking.

Treft gij ze daarentegen zelf verdrietig of ongeduldig aan, troost ze dan door hun het lijden van onze Heer en van de heiligen voor te houden: hoe opgewekt die hun lijden droegen en dat ze daarom thans glorievol en zalig zijn in het eeuwig leven. Wanneer de zieken iets verlangen dat ze nodig hebben, bezorg het hun dan, zo vlug als ge kunt. Verlangen zij iets wat hun nadelig is, waardoor hun ziekte zou verergeren, tenminste als ge dat vreest, dan moet ge maar doen alsof ge 't niet 'begrepen of niet gehoord hadt. Blijven zij steeds weer aandringen, zeg hun dan vlakaf dat het hun schaden zou. Willen zij ook ,dan niet afdaten, ga dan te rade bij uw oversten of bij hen, die er meer verstand van hebben dan gij. Al wat ge voor hen gereed maakt, hetzij spijs of drank, doe dat proper en bereid het zo smakelijk als ge maar kunt: dat zal hen genoeg doen en de vrede zal aan beide kanten bewaard worden. Gij moet ook hun bed opmaken en hun alle mogelijk comfort geven, naargelang ze zwak zijn en iets behoeven. Als 't nodig is zult gij bij hen ,blijven waken. Wees bij hen zo vrolijk en opgewekt en vriendelijk in uw woorden, dat iedere zieke u graag zou willen hebben. Houd hen gepaste woorden en voorbeelden van onze Heer en zijn heiligen voor, als zij u ten minste willen aanhoren, zodat allen waarmee gij in contact komt geestelijk gespijzigd worden naar ,de ziel.

VI. HEILIGING DER ZIEKTE

Mocht ge echter zelf ziek worden : gevoel u dan als een arme pelgrim, die geherbergd wordt in een vreemd huis, en die gaarne in zijn eeuwig vaderland ware. Wees dan gelukkig en gelaten in alles; dank God om zijn gaven en verkies of verlang anders niet dan wat God geven wil. Wees ook niet te veeleisend en overdreven bekommerd voor uzelf, doch stel u tevreden met wat men voor u doet. Berust in God en klaag niet over uw ziekte noch over ont rouw of gemis aan troost vanwege de mensen. Ook al bezoekt men u niet, mor daar niet over en oordeel niemand; aanvaard integendeel uit de hand van God alles wat Hij u laat overkomen. Eet en drink wat men u voorzet als een arme bedelaar, ten minste als gij dat kunt opbrengen. Is 't te zout of aangebrand of onsmakelijk, denk dat onze Lieve Heer in zijn grootste dorst gespijzigd en gelaafd werd met edik en gal: toch zweeg Hij en klaagde niet. Laat ook u alles welgevallen om zijnentwil. Gebeurt het dat dat gij zin hebt in iets dat gij niet hebt en dat gij nodig hebt, dan moogt gij dat zeggen aan die bij u zijn. Wordt het u dan gegeven, dank God. Wordt het u geweigerd, wees geduldig en derf het graag om Gods wil, en God zal zelf uw loon zijn. Bedwing uw verlangens en vraag niet naar alles wat in uw gedachte komt of waar ge zin in hebt: dat plegen verwende rijke lieden te doen, maar ,het is ongepast voor een arme mens, en zij, die bij hen zijn, keuren dat af en horen het node. Vergeet men u en komt men niet bij u wanneer ge denkt dat het wel nodig is, wees dan toch gelaten en tevreden: want dan is Christus 'bij u met de heiligen en Engelen. Wees immer blijgezind en klaag noch reklameer. Heb God in 't hart en goede woorden in de mond; dan zult ge gestadig groeien in deugden en allen, die u benaderen, zullen er door gebeterd worden.

VII. HEILIGING VAN DE OMGANG MET DE ZUSTERS

Zodra gij opstaat en genezen zijt van uw ziekte, ga ootmoedig weer aan 't werk. Zoek geen bediening uit, maar ga waar men u beveelt : in 't washuis of naar de zieken of in de keuken. Verkies steeds de nederigste dienst. Geeft men u die, wees blij en vervul hem met genoeg. Geeft men u een hogere taak: wees droef, maar neem het, hoewel ongaarne, aan. Zo zult gij vorderen in deugd.

Wees eenvoudig, wijs en get rouw in uw dienst. Lieg nooit, zweer noch vloek; want die zulks wetens en willens doen, storten hun ziel in het verderf. Wees vredelievend en verdraagzaam onder uw medezusters. Wees niet eigenzinnig, maar werk eendrachtig samen met de anderen voor al wat goed is. Scheld niet, misprijs of oordeel niemand; bedroef en krenk niemand, beschaam niemand, keur niemand af; oordeel niemand en spreek geen kwaad van anderen. Bemin allen in God. Benijd noch bedrieg anderen in woorden of door daden. Draag geen wrok en neem geen wraak. Wees zacht en goedertieren en kibbel om geen kleinigheden, maar geef liever toe. Heb liever die deugden te bewaren dan hovaardij, twist en eigenwil. Doe ook niets met onoprechtheid om u te doen gelden of om heilig te schijnen. Wees waarachtig in woord en daad, haat alle ondeugden in u, ga ze zorgvuldig na en verdrijf ze waar ge kunt. Onderricht degenen met wie gij verkeert door goede woorden en nog meer door goede voorbeelden. Misdoet of miszegt u iemand iets, vergeef het hem dadelijk in uw hart, ook al begeert hij 't niet en al vraagt hij er niet om. Toon hem een zo vriendelijk en opgeruimd gelaat, dat hij zich mag schamen voor God en voor u en bedaren in zijn gemoed. Gebeurt het dat gij zelf iemand iets misdoet of miszegt, vraag hem dadelijk om vergiffenis, ja, val hem desnoods te voet, tenminste als ge hem daarmee kunt bedaren en zijn welwillendheid bekomen. Wees in uw omgang met uw medezusters steeds minzaam, blijmoedig en toegeeflijk: zonder u niet af en sta zonder onderscheid ten dienste van al wie uw hulp nodig heeft. Zie, dat zijn de dingen, die God van u verlangt.

VIII. HEILIGING VAN DE MAALTIJD

A. MATIGHEID

Wanneer gij met uw medezusters in de eetzaal komt, bid het zegengebed naar gewoonte. Al hebt 'ge grote honger en veel trek in spijs en drank, hoed u toch voor overdaad. Want de gulzigheid is de wortel en oorsprong aller zonden: daaruit toch groeien traagheid en onkuise neigingen en bijwijlen onkuise werken en een menigvuldigheid van zonden. Onze stamvader Adam had geen honger en toch werd hij bekoord tot gulzigheid, overtrad Gods gebod en viel in doodzonde en wij allen met hem. Christus daarentegen, Gods Zoon, had honger en Hij werd ook bekoord, doch overwon de vijand en sprak aldus tot ons onderricht: "De mens leeft niet alleen van 'brood, maar van elk woord dat uit Gods mond komt" (Mt. 4, 4).

B. LICHAAMELIJKE EN GEESTELIJKE HONGER

Gij weet wel, dat de mens uit twee naturen is samengesteld : een geestelijke en een lichamelijke, d.i. uit ziel en lichaam. De lichamelijke natuur wordt gevoed met stoffelijke spijzen, de geestelijke met geestelijke. De lichamelijke honger is voorbijgaand, de spijs ontoereikend en dit leven sterfelijk. De 'geestelijke honger daarentegen, dat is: caritas, goddelijke liefde, die is eeuwig; de spijs is leven; dit leven is zalig en glorieus: nl. verenigd te zijn met God. De lichamelijke spijs bereiden wij zelf of andere mensen voor ons. Maar de geestelijke spijs heeft God

C. WIJZE VERSTERVING

Wees niet te bezorgd voor uzelf, maar aanvaard wat uw lichaam behoeft, zoals God er in voorziet. Zoek niet uw smaak of lust of gemakzucht te voldoen, maar stel u tevreden met eenvoudige spijzen en wat van anderen overblijft, tenminste als uw gestel het verdraagt.

Wees bescheiden en voorzichtig; tracht te weten wat uw natuur en uw gezondheid nodig hebben en wat zij kunnen missen. Want: Geeft ge uw lichaam te veel en meer dan het nodig heeft, dan versterkt ge uw vijand; maar geeft g het te weinig, dan verzwakt gij uw knecht, waarmede gij God moet dienen.

D. HET VOORBEELD VAN DE WOESTIJNVADERS EN DE ORDESTICHTERS

Beschouw de vroegere oudvaders, die in de woestijn leefden. Zij aten hun brood afgewogen en dronken water met mate: zozeer hielden zij van onthouding, derven en schrale kost. En toch waren zij vrijgevig voor hen die zij te gast ontvingen. Men vindt ,dit ook vermeld van de ordestichters en van hen, die de regels opstelden 'en ernaar leefden, als Augustinus, Franciscus, Benedictus, (Bernardus en Dominicus). Zij waren voor zichzelf hard en streng, sober en matig en nauwgezet in het voldoen van hun nooddrift. Maar voor hun medebroeders en voor wie bij hen verbleven waren zij zacht en genadig, royaal en mild in alles wat die behoefden.

E. ONTAARDING DER HUIDIGE KLOOSTERS

Dit leven en deze regel vindt men nog beschreven in de boeken. Doch in de ,harten en in de toepassing zijn zij haast helemaal verdwenen. Want abten en abdissen en de prelaten der heilige Kerk, in welke orde zij ook zijn, zij leven meestal, naar de schijn te oordelen, als hoge heren en naar het lichaam zeer comfortabel met talrijk dienstpersoneel en duur vertier alsof zij in de wereld waren. Men vindt in alle orden en in haast alle kloosters rijken en armen, net als in de wereld. De prelaten, monniken, nonnen, zusters en broeders en al wie rijk zijn in de geestelijke staat, die sluiten hun kamers en eten en drinken zoveel het hun lust. Men moet hen' s avonds komen vragen wat het hun belieft's anderendaags te eten en te drinken en hoe men 't gereed moet maken. Ik spreek niet van zieken, zwakken en ouderen, of die zo teer van gestel zijn, dat zij het gewone voedsel niet kunnen verdragen. Maar ik bedoel degenen, die naar het vlees leven en ongeregeld op zichzelf en op hun gemak gesteld zijn: die zijn allen hardvochtig en ongenadig, te gierig en te egoïst om van zichzelf of van wat ze hebben of kunnen krijgen mee te delen. Zij lijken wel op die rijke vrek, waarover onze Lieve Heer spreekt in Sint-Lukas' Evangelie (16, 19vv): die ging gekleed in purper en fijne stof, en hij at en dronk iedere dag in weelde en hij gunde niemand iets, zelfs niet de arme Lazarus, die voor zijn poort lag.

Zo zit nu ook het arme convent in de refter voor de poort van de rijken. Maar men geeft ze niet meer dan ze strikt nodig hebben; al riepen ze dat men 't tot in de hemel horen kon, men gaf ze nog geen ei of geen halve ,haring meer dan ze plegen te krijgen. En toch moeten ze bijwijle vasten en dag en nacht de last torsen van koorgezang en gebed. Daarom dan ook, als zij gehoorzamen en geduldig zijn en volharden in de orde en de regel tot de dood toe, worden zij door de engelen met Lazarus in de schoot van Abraham gedragen; terwijl de rijke vrekken, die zich het bezit der gemeenschap toeëigenen en daarmee vieren en zwieren naar de lusten en genoegens van hun lichaam, met de rijke begraven worden in de afgrond van de hel, waar zij midden het brandende vuur zullen snakken naar een druppel water op hun tong 4ie ze nimmer krijgen zullen.

F. BESLUIT

Hierom dan, wees sober, welgeordend en matig, zwijgzaam en met weinig tevreden in spijs en drank; verhef uw hart tot God terwijl gij uw nooddrift voldoet. Na afloop van het maal, zeg het dankgebed samen met de zusters volgens de gewoonte, en dank en loof God om al het goede. Bid Hem voor ,hen, die het geschonken hebben. Bid Hem tevens, dat Hij u uw onverstand vergeve, en dat Hij, mocht ge iets te veel of te weinig genomen hebben, u daarvoor genadig zij.

IX. DE ONGANG MET DE BUITENWERELD EN DE GEEST DER CLAUSUUR

Mocht het gebeuren, dat gij daarna verzocht of geroepen wordt aan de tralies van de spreekkamer, als gij daar gaarne en met hartelust naartoe gaat, dan hebt ge gewis reden om bedroefd te zijn. Want dan leeft ge nog meer naar het vlees dan naar de geest, meer voor de wereld dan voor God, en dan ontbreekt u het allereerste dat het kloosterslot van u eist. Begeef u naar het spreekvenster noch al te zeer opgesmukt noch al te slordig wat uw kleding betreft: houd het midden tussen beide. Als gij er toekomt, kijk voor u, de ogen neergeslagen en bezie niemand vlak in 'het gezicht, en laat u ook niet in de ogen kijken, voor zover gij het vermijden kunt; en vooral, hoed u voor de aanblik van mannen. Groet 'hen, die tot u komen met eenvoudige, korte woorden. Zijn het geestelijken, verzoek hen dan u iets stichtelijks te zeggen, waardoor gij u beteren kunt, b.v. hoe gij best in uw geloften en in uw slotklooster volharden kunt tot het einde van uw leven. Zijn het mensen uit de wereld, let dan wel op uw woorden, dat gij niets zegt, dat ze verkeerd zouden kunnen opvatten of waardoor ze geërgerd konden worden.

Blijf zo ver van het venster zitten, dat zij, die u vergezellen, juist uwen hun woorden kunnen verstaan. Vraag niet naar vriend of familie noch naar iets wat werelds is. Vraagt men u zelf iets, dat u 'bekend is, antwoord zo kort en zo duidelijk als ge kunt. Vraagt men u iets wat ge niet weet, schaam u niet te bekennen dat ge er onkundig van zijt. Verlangen ook zij iets goeds van u te horen, waardoor ze gesticht kunnen worden, hekel dan de zonde zo ,hard als ge kunt en prijs deugd en gerechtigheid aan. Dreig met de hel en troost met Gods barmhartigheid. Schilder hun van de ene kant de gruwel der duivels en de afschuwelijkheid der helse pijnen af, en van de andere kant de glorie en de blijdschap van de engelen en heiligen, die met God in de eeuwige zaligheid vel1blijven. Zo moet gij ze toespreken en voorbeelden aanhalen, die deze woorden verduidelijken. Zo worden zij berispt en onderwezen, afgeschrikt en getroost in alles waaraan ze nood hebben. Vraag niets en verzoek ook niets van wie ook en geef of aanvaard niets zonder toestemming van uw oversten.

Trek u de mensen niet nodeloos aan noch hun woorden, noch hun beslommeringen; keer zo spoedig mogelijk tot uw vereniging met God terug. Want indien gij er genoeg in vindt ter spreekkamer te gaan en als gij liever uit dan ingekeerd zijt, indien gij behagen scheidt in conversaties en in praatjes en nieuwtjesjagerij uit de wereld, dan zult gij niet verklaard (d.i. 'Clara') worden, maar met de dag hoe langer hoe meer verdonkeren en vergroven. En al hadt gij te voren goede ervaringen van God door genade en deugden opgedaan: gij zult die zo verliezen. Gij zult van binnen dor en leeg van deugden worden, ongestadig en verdeeld van hart. Gij zult zonder smaak of troost van Godswege vallen, zonder ijver en devotie in uw gebed en vel1beeld door wereldse gepeinzen en andere gelijkaardige gebreken zonder tal.

X. UITWEIDING OVER INKEER EN VERENIGING MET GOD

A. SINTE CLARA '5 ZEVENVOUDIGE CLAUSUUR

In dit opzicht heb ik in Sinte Clara, de stichteres van uw Orde, opgemerkt, dat zij zich in een zevenvoudig kloosterslot teruggetrokken had. Daardoor werd zij 'klaar' (Clara) en verlicht en gesierd met alle deugden, en ten slotte 'heilig en zalig tot in de glorie Gods. Let nu aandachtig op die sloten : ik zal ze u noemen en uitleggen, als ge ze maar wilt aanvaarden. Deze zeven sloten kan niemand geven dan de Heilige Geest, en niemand kan ze ontvangen dan hij, die God liefheeft.

Eerste slot: lichamelijke uit liefde vrij aanvaarde clausuur

In het eerste slot wordt het lichaam opgesloten door Gods genade en uit vrije wil. Dat geschiedt nl. wanneer gij u voorneemt en aan God ,beloofd in zijn dienst te volharden

heel uw leven lang en zonder te veranderen, op de plaats waar gij zijt. Dat is het eerste slot, waar het lichaam van de mens opgesloten wordt door Gods genade, in liefde en vrijheid van wil aanvaard. Want vrije minne is het slot, waarin het lichaam gevangen gehouden wordt.

Tweede slot: de rede, van waaruit de inwendige mens de uitwendige regelt

Hierna volgt het tweede slot. Daar zult gij uw uitwendige zinnelijke mens in uw inwendige, redelijke mens opsluiten, zodat de zinnelijke mens altijd gehoorzaamt aan de rede, gelijk een dienstmeid aan de huisvrouw. De redelijkheid moet uw slot en uw cel zijn, waarin gij zult wonen, en die gij versterken en versieren moet met caritas, heilige oefeningen en met alle deugden, zo uitwendige als inwendige. Deze cel bezit vijf poorten: dat zijn de vijf zintuigen, die God aan de zorgen van de rede heeft toevertrouwd om ze te bekwamen en ze te beveiligen tegen alle soorten van vijanden. En al behoren de vijf zintuigen aan de uitwendige mens toe krachtens zijn natuur, toch kan deze ze niet besturen, omdat hijzelf in zijn dwaasheid en onverstand samenspannt met de zinnen.

Daarom moet hij zelf met al wat hem toebehoort de inwendige mens dienen. Telkens immers wanneer hij langs een der vijf poorten naar buiten gaat zonder verlof of toezicht van de rede, valt hij steeds in zonde als hij de lust en de neiging van zijn natuur involgt. Dan moet de rede hem naar binnen terugroepen, hem berispen en kastijden, geselen en slaan naar de zwaarte van wat hij misdeed. Want mocht hij zolang buiten blijven dat hij door liefde of wellust gevangen wordt, dan zou hij de inwendige mens met zich meeslepen in de gevangenis en zouden ze beide van hun adel vervallen en verdwazen en hun slot en cel verliezen: dan zouden de vijanden daarbinnen komen en de plaats bezetten en God en alle deugd verdrijven uit het rijk der ziel. Bewaak dus uw slot, beoefen de deugd en: blijf gaarne binnen: zo kunt gij elke nood overwinnen.

Derde slot: gevoelige liefde voor Christus door radikale zelfverloochening

Hierop volgt ons derde slot, dat altijd open en bereid is voor alle mensen die het wensen te ontvangen. Want het is anders niet dan genade en liefde van onze Heer Jezus Christus; en men kan het niet verkrijgen noch behouden dan door algehele wederliefde. Maar daarvoor moeten wij alle banden breken, alle strikken losmaken en alle dingen overstijgen, alle drukte, kommer en hartezorgen en alle ongeregelde liefde verdrijven. Op die wijze ontkleden wij ons en leggen wij de oude mens af met zijn werken, en doen de nieuwe aan, d.i. Christus Jezus (vrg. Kol. 3, 9-10; Ef. 4, 22-4). Hij omkleedt ons met Zichzelf en met zijn leven, met zijn genade en met zijn liefde. Als Hij ons zo gehuld heeft in zijn kleed door liefde en verlangen, dan leven wij in Hem en Hij in ons. Dat is ons derde slot, waarmee onze affectieve vermogens in de hoogste graad gesierd worden. Het gebod van onze Heer leert ons immers dat wij moeten liefhebben uit ganser harte, uit geheel onze ziel en met al onze krachten, d.i. met heel onze wil en begeerte, en waar de geliefde met de beminde in het slot der liefde verenigd is, daar is de liefde tot volkomenheid gebracht.

Vierde slot: het opgaan in Gods wil, of de professie in de orde der heiligheid en de wijnkelder der geordende liefde

Het beoefenen van deze hartelijke liefde tot God brengt ons in het vierde slot, waar wij nl. uit liefde onze wil verloochenen en alle eigenheid verzaken in de vrije wil van God, zodat wij niets anders meer kunnen willen of doen dan wat God wil. Dan is onze wil vrijelijk en zonder wederkeer liefdevol gevangen en opgesloten in Gods wil. Zo doen wij ook aan God professie in de orde der ware heiligheid, welk kleed wij ook dragen of in welke staat wij leven. Zolang wij verkiezen ons veilig en zeker te voelen liever dan op God te betrouwen en, zolang onze wil niet met de goddelijke verenigd is in willen en niet-willen en wij liever hadden, dat Hij onze wil zou involgen dan wij de Zijne, zolang kunnen

wij geen professie afleggen in algehele minne en moeten wij nog novice blijven. Het vuur immers van de liefde Gods heeft het koper nog niet uit het goud gebrand en verteerd, d.w.z. alle eigenheid nog niet uit onze liefde gelouterd, waarin wij nog onszelf zoeken en bedoelen. Wanneer integendeel minne in ons zo krachtig en zo heet geworden is, dat zij alle lief en leed verbrandt, alle vrees voor eigen verlies en alle hoop op eigen gewin, en alles, waarin we onszelf kunnen zoeken en bedoelen, dan is minne puur en rein en volmaakt, echt als een gouden ringt, die wijder is dan hemel en aarde en alle dingen.

Zie! dat is de wijnkelder waar Minne haar uitverkorenen binnenleidt zoals wij in haar 'boek lezen (Hooglied, 2, 4). Hier worden de caritas en alle overige deugden geordend; hier is de wortel, het leven, de groei, het voedsel en het behoud van alle deugden, met hun rangorde en onderscheid, in eerzaam gedrag en alle goede werken. Nochtans blijft de minnende ziel in die eenzame' cel' met haar Beminde boven rede, boven wijze en boven deugdbeoefening; en zij doet daar niets dan minne plegen, en dit is haar genoeg en ,het is al wat zij begeert; daarbuiten immers zoekt en begeert zij niets, Maar in haar opgang tot God is zij dronken, wijzeloos en zonder bepaalde manier van werkzaamheden. Daarom ook doet zij ons verdolen boven rede in on-wijze en in niet-weten zonder grond.

Vijfde slot: het echt mystieke, aan quiëtisme en pantheïsme vreemde, staren en neigen in God

Daar blijven wij gevangen zonder wederkeer. En dit is ons vijfde slot, Daar vinden wij ons bloot verstand verheven, bestendigd, starende en schouwende met 'eenvuldige' blik in het goddelijk Licht. Zij, die minne daar samenbrengt, zijn allen uitverkorenen Gods, want zij vinden daar een schouwend leven in eeuwige minne verheven. In zich hebben zij een redelijk leven vol genade en liefde en heilige oefeningen. Onder zich hebben zij een zintuiglijk leven, geleid volgens de geboden Gods, met eerbare zeden in hun uitwendige goede werken voor 't oog der mensen.

Wanneer deze drie levens als één leven bezeten en beoefend worden, elk op eigen gebied, dan is de mens volmaakt. Want boven zich is hij Gode geëenigd met blote minne in een goddelijk Licht; in zichzelf heeft hij een gelijkenis met God door de genade en de welgeordende deugd; en beneden zich draagt hij een gelijkenis met de mensheid van onze Heer Jezus Christus door boete en versmading van vlees en bloed en van alle onregelde neigingen zijner natuur.

Nu vindt men echter andere mensen, die menen volmaakt te zijn en die daar nochtans verre van af staan in alle opzichten. Dat zijn nl. zij, die zich door blote ledigheid en ongebeeldheid van binnen in on-wijze bevinden, maar zonder dat zij de liefde Gods bezitten. Het dunkt hun dan ook, dat zij zelf God zijn, omdat zij zich liefde-loos, vormeloos, beelde-loos, zonder kennis en leeg van deugden bevinden. Al de sacramenten en praktijken van de heilige Kerk, als vasten, waken, bidden, zingen en lezen, en alle verordeningen en wetten en heel de Heilige Schriftuur en al wat de heiligen van het begin der wereld af beoefend hebben, dat achten zij allemaal gering en niets waard. Want zij zijn in een niet-weten en in on-wijze verheven en haar geëenigd, en die on-wijze houden zij voor God. En daar zij God niet liefhebben en ledigheid bezitten in on-wijze, zo dunkt het hun dat alle rangorde van leven, loon en onderscheid in de eeuwigheid zal ophouden en dat er niets zal overblijven dan een eeuwig 'istisch' wezen zonder persoonlijk onderscheid in God en in de schepselen. Dat is wel het zotste en verderfelijste ongeloof, waarvan men ooit gehoord heeft onder heidenen of Joden of christenen!

Zesde slot: de mystieke vorming van de geest naar het beeld en de gelijkenis van God

Daarom verlang ik dan ook, dat gij altijd blijft in uw vijfde slot, schouwende, minnende, starende en neigende in uw God, zodat uw geest aan alle eigen werkzaamheid sterft en bezwijkt van minne, en zelf Minne in minne wordt en één geest en één leven met God. Dit is ons zesde slot. Evenals de mens op de zesde dag geschapen werd in zijn natuur tot het beeld en de gelijkenis van God, zo wordt hij ook weder herschapen in het zesde slot, door het ontvangen van Gods beeld en gelijkenis boven zijn natuur in de eenheid van minne, waar hij met God één geest en één leven wordt.

Zo toch spreekt Sint Jan: "Al wat geschapen en gemaakt is, was leven in God" (Jo. 1, 3-4). In onze Oorsprong immers, dat is: in de vruchtbare natuur van onze hemelse Vader, daar leven wij onvertoond en ongebornen. In de Zoon worden wij geboren, van eeuwigheid gekend en uitverkoren. En in het uitvloeien van de Heilige Geest zijn wij eeuwig bemind: dat mogen wij wel gaarne horen ! Altoos zijn wij geboren in de Zoon; en zonder ophouden worden wij met de Zoon geboren; en eeuwig blijven wij ongebornen in de Vader.. Altijd blijft de band en de eenheid van Minne tussen de Vader en de Zoon, en toch vernieuwt zich, het baren van de Zoon en het uitvloeien van de Heilige Geest zonder ophouden in de verheven natuur van God. Want de natuur in God is vruchtbaar en een puur werk (ad intra) in drieheid van Personen! En zo heerst en leeft Hij in ons en wij in Hem, boven onze geschapenheid in de eenheid van de Geest. Daar blijven wij steeds verenigd met God in de band van Minne.

En toch moeten wij ons steeds vernieuwen in deugden en in grotere gelijkvormigheid met God, vermits wij niet alleen gemaakt zijn tot het beeld, maar ook tot de gelijkenis van God. Daarom dan ook, waar wij geëinigd zijn met God, daar vindt een verborgen 'geriënen' of aanroeren plaats, dat de oorsprong is van Gods genade, die ons verstand verlicht om in klaar onderscheid de waarheid te kennen, en onze wil ontvonkt om alle gerechtigheid na te streven. Zolang minne en begeerte onderdanig blijven aan de verlichte rede, kunnen wij grote werken ondernemen en al onze sloten sieren met deugden en heilige oefeningen. Maar zodra minne en begeerte door het aanroeren van de liefde-ening onstuimig bewogen worden tot 'ongeduur' , moet de rede wijken en minne laten begaan, zolang als de onstuimige aandrang van minne voortduurt. Zie! Zo moeten wij Gods gelijkenis verwezenlijken door genade en deugdenleven in ons; en de ening met God door Hem te schouwen en aan te staren met verheven geest. En hiermede sluit ik dit zesde slot, waar onze geest verheven wordt tot een schouwend leven: één leven, één geest en één minne met God.

Zevende slot: de zalige rust in God

Hierna volgt het zevende slot, dat alle andere sloten overtreft, en dat is: boven alle eigen werkzaamheid, een verstillde rust in ledigheid; en, boven alle heilig leven en deugdbeoefening, een eevuldige zaligheid; en, boven honger en dorst, minne en smaak in God: eeuwige verzadiging. Binnen zes dagen schiep onze Heer hemel en aarde, engelen en mensen, en ordende en rangschikte Hij alle dingen; en op de zevende dag rustte Hij uit van dit alles. Wij ook zullen zes dagen werken, de zevende dag moeten wij rusten en feestvieren. Voor 't ogenblik zijn wij in het zesde tijdvak vanaf het begin der wereld. Hebben wij goed gewerkt: dan begint als wij sterven de tijd van de eeuwige rust.

B. NADERE TOELICHTING OMTRENT DE AARD VAN HET SCHOUWENDE LEVEN

1. Volmaaktheid van het schouwende tegenover het zinnelijke en redelijke leven

Drie 'tevens' onderscheidt men in een goed mens. De eerste twee zijn gebrekkig en onvolkomen; het derde is het volmaakte leven. Het laagste leven is het lichamelijke en zinnelijke. Bij honger en dorst wordt het gevoed en onderhouden door spijs en drank; zolang honger en dorst, smaak en eetlust samengaan, wordt het lichaam gesterkt en

gevoed; maar zodra de verzadiging honger en dorst smaak en eetlust verdrijft zou het aan het gestel van de mens schade berokkenen als hij nog meer wilde eten voordat het verteerd is. Want honger en verzadiging kunnen niet samengaan in een gezond lichaam.

Daarom is de mens dan ook naar zijn laagste bestanddeel on-edel, on-af en sterfelijk. Het middelste leven dat wij 'hebben is geestelijk en redelijk! Het streeft naar kennis en wijsheid, vroomheid en innigheid, caritas en gerechtigheid en alle deugden. Hoe meer wij die begeren, hoe meer wij die ook verkrijgen, en hoe meer wij ze bezitten, hoe meer wij ze begeren. Daarom ook is dat leven in zichzelf onvolkomen: er is altijd een tekort, en het verlangen dit tekort aan te vullen kan door niets bevredigd worden, dat minder is dan God zelf. Dit is de reden, waarom God ons een leven gegeven heeft boven onszelf, dat is: een goddelijk leven. En dat is anders niet dan schouwen en staren en in blote minne God aanhangen, Hem smaken en genieten, versmelten in minne en immer-aan daarin vernieuwd worden.

2. Het is een mede-leven met de drieëne God

Daar waar we boven rede en ,boven al onze eigen werkzaamheid tot een bloot zien verheven zijn, daar worden wij gedreven door de Geest van onze Heer, en daar ondergaan wij een inwerken van Godswege en worden wij verlicht in goddelijke klaarheid, gelijk de lucht verlicht wordt door de zonneshijn, en gelijk het ijzer doorgloeit wordt door de kracht en de hitte van het vuur. Zo worden ook wij getransformeerd en doordrongen van klaarheid tot steeds meerdere klaarheid in het beeld zelf van de Heilige Drievuldigheid. Immers door het geschapen licht van Gods genade worden wij verheven en verlicht tot het schouwen in het ongeschapen Licht, dat God zelf is. Aldus worden wij binnengeleid en herbeeld door minne in ons eeuwig Beeld, dat God is. Daar vindt en mint ons de Vader in de Zoon; en de Zoon vindt en mint ons met dezelfde Minne in de Vader; de Vader met de Zoon omhelzen ons in de eenheid van de Heilige Geest, in een zalig genieten, dat eeuwig vernieuwen zal, zonder ophouden, in kennis en minne, door de eeuwige geboorte van de Zoon uit de Vader en, het uitvloeien van de Heilige Geest uit Hen beiden. Mochten kennis en minne in God vergaan, dan verging ook de eeuwige geboorte van de Zoon en het uitvloeien van de Heilige Geest; en dan verging de heilige drieheid van Personen, en dan ware er geen God en ook geen schepsel. Maar dit alles zijn onmogelijke veronderstellingen, al te ongerijmd en te dwaas om uit te denken!

3. Eigen leven, eigen verdiensten en schakering van eigen Godsverlangen worden niet uitgewist

Want het schoonste en edelste dat God in hemel en aarde geschapen heeft, is orde en onderscheid van alle schepselen. En al is het waar, dat wij allen samengebracht worden in één minne, in één omhelzing en in één genieten van God, toch behoudt ieder van ons zijn eigen leven en staat in genade en in deugden. En een ieder ontvangt van God genade en gaven naar zijn waardigheid en naargelang hij Gods gelijkenis draagt in deugden. En zo is ook ieder God nabij en aanhankelijk in mindere of meerdere mate: naargelang hij hongert en dorst en naar God verlangt, naar die mate kan hij God ervaren, smaken en genieten. God immers is wel een spijs en een goed, dat allen gemeen is, maar dat elkeen smaakt naar de edelheid van zijn leven, zijn verlangens en geestelijke gezondheid. En evenals de sterren aan de hemel verschillen in klaarte, in hoogte wat hun plaats en in grootte wat hun afmetingen betreft en volgens hun kracht en invloed op de schepselen hier beneden, evenzo is er onderscheid tussen al degenen, die God minnen: verschil in verlichting van het verstand, in verhevenheid en adel van leven, in vurigheid van minne en in de waarde van hun werken naar buiten.

4. Zielestonn of het intens wisselwerkend zieleleven door Gods aanraking gewekt

Gij hebt wel eens bemerkt des zomers, als twee felle en tegengestelde winden in de lucht op elkaar stoten, hoe daardoor hier beneden donder en bliksem ontstaat, hagel of regen en soms orkaan en rampen. Eenzelfde verschijnsel kunt gij nagaan in de onstuimige storm van minne, wanneer de geest van de mens verheven wordt tot de Geest van onze Heer, en de ene Geest de andere met minne aanroert, en de een de ander uitnodigt en hem aanbiedt al wat hij is en vermag. Hierdoor wordt de rede verlicht en klaar en zij wil immer dieper doordringen in wat Minne is, en wat dat gerienen is, dat in de geest roert en opwelt. En de begeerte wil ondervinden en door en door smaken al wat de rede te kennen krijgt.

Hier ontstaat in de geest een storm van minne en een geweldige onstuimigheid. En toch weet de minnende geest het wel: hoe meer hij ook verwerft, hoe meer hij nog derft. Maar de onstuimige aandrang van de storm van minne die binnen hem laait en met grote wellen ontspringt, die kan hij niet bedaren. Het onderling steeds vernieuwd aanroeren veroorzaakt nieuwe stormen van minne. Deze zijn als donderslagen, waaruit het vuur van de minne als vonken uit het blinkend staal slaat en als een vurige bliksem uit de ,hemel. Deze bliksem slaat in tot in de zinnelijke vermogens en al wat in de mens leeft, streeft opwaarts tot in die ening, waar het gerienen door minne ontspringt: bij deze aanraking kunnen de vermogens niet werken noch ook rustig blijven; zij vallen terug op zichzelf; maar ook daar komen ze niet tot bedaren, want waar storm en felheid van geest is, daar moeten zij immer stijgen en dalen in een voortdurend gaan en keren.

C. HET VISIOEN VAN EZECHIËL ALS SYMBOOL VAN DE OEFENING VAN HET SCHOUWEND LEVEN

Van dit alles getuigt de profeet Ezechiël waar hij schrijft: "Zij gingen en keerden weer als bliksemschichten" (Ez. 1, 14). Die gelijkenis, die hij zag van vier dieren, die gingen en keerden, betekent het geestelijk leven met de vier manieren, waarop alle liefde en alle deugden beoefend worden.

I. De viervoudige oefening der twee lagere levens: het zinnelijke en het redelijke

De eerste manier is geestelijke sterkte, die alles doodt en overwint wat met God en de deugd in strijd is. Daarom heeft zij het uiterlijk van een leeuw, de koning der wilde dieren.

De tweede manier van geestelijk leven is een hart, dat mild openstaat om God altijd eer te geven. Deze manier brengt aan God ten offer ziel en lijf, ,hart en zin en al wat de sterkte]. overwint en doodt, en zij verbrandt het geheel en gans in vererende devotie. Daarom heeft zij het voorkomen van een os of kalf, die de Joodse wet beval ter ere Gods gans te slachtofferen en te verteren.

De derde manier van geestelijk leven is een wijs oordeel. Dit ordent alles in doen en laten, in geven en nemen, van binnen en van buiten met wijs onderscheid ten aanzien van de eeuwige waarheid. Daarom heeft deze manier het voorkomen van een mens, die een redelijk wezen is.

De vierde manier is een zuivere mening en minne tot God. Deze vergelijkt men met een arend, die weinig vlees en veel pluimen heeft. Zo ook geeft wie God 'meent en mint' niet veelom vlees en bloed noch om al wat vergankelijk is. Maar hij heeft veel pluimen, dat wil zeggen, hemelse oefeningen, die licht zijn en hem tot God verheffen, en zoals de adelaar hoger dan alle vogels vliegt, zo wiegt ook mening en minne boven alle deugden tot Hem, die men meent en mint. De arend heeft ook een scherp doordringend oog, waarmee hij zonder verpinken staart in het licht van de zon; evenzo doet degene, die God meent en mint: hij schouwt de stralen der eeuwige Zon zonder te wijken; hij mint

immers God en alle deugden, die hem sieren en tot God leiden. Hij is dan ook gerecht, hij stijgt op wanneer hij mint en daalt altijd weer naar beneden, wanneer hij zich oefent in deugden en goede werken. Op die wijze is hij gaande en kerende als de bliksem in de hemel. Opstijgen en neerdalen is zijn leven en zijn spijs. Ook de arend gaat zo te werk. In het hoogste van zijn vlucht, bespeurt hij kleine visjes in het water, de spijs waarmee hij zijn leven voedt. Zo vliegt hij op en neer en aan beide kanten wordt hij gespijzigd en gevoed. Dit betekent dan de figuur van de vier dieren, die de vier manieren verbeelden, waardoor God in de ziel heerst en alle deugden beoefend worden.

2. Grotere intensiteit der vierde wisselwerkende manier bij de mystieke aanraking Gods

Indien gij u met inniger devotie wilt oefenen in deze vierde manier, dan zult gij in de grond van uw minnende kracht het gerienen van de Heilige Geest gevoelen als een levende bron met immer wellende en uitvloeiende stromen van eeuwige zoetheid. In uw verstandelijke kracht zult gij het lichtende instralen ervaren van de eeuwige Zon, onze Heer Jezus Christus, met goddelijke waarheid. En de hemelse Vader zal uw memorie ontbloten en ontbeelden, en zal u dringend trekken en noden tot zijn hoge Eenheid. Zie! Dit zijn drie hemelse poorten, die God voor de minnende ziel opent tot zijn schatten. En de ziel van haar kant opent al haar vermogens om Hem te geven al wat zij is, en om te ontvangen al wat Hij is. Maar dit is haar onmogelijk; want hoe meer zij geeft en hoe meer zij ontvangt, des te groter is haar hunker om te geven en te ontvangen. En zij kan zichzelf niet geheel in God weggeven noch God geheel in haar ontvangen. Want al wat zij ontvangt, vergeleken bij hetgeen haar nog ontbreekt, is gering en voelt zij aan als niets.

En hierdoor komt zij in een zielestorm en vervalt zij in 'ongeduur' en vervoering van minne. Want zij kan God derven noch verwerven; zij kan Hem niet raken noch in zijn grond noch in zijn verhevenheid; zij kan Hem niet vatten noch verlaten. Dat is het tempeest of het geestelijk orkaan waar ik hoger over sprak. Maar de menigvuldige stormen en 'bewegingen, die uit de minne naar beide kanten ontstaan, zijn door geen tong te vertolken. Soms maakt de minne 's mensen gemoed heet, soms koud; soms blode, soms stout; nu eens blij, dan weer droef. Vrezen, hopen, wanhopen, wenen, klagen, zingen, loven en dergelijke zonder tal: dat moeten zij plegen, die in minne- vervoering leven. En toch is dit het innigste en voordeligste leven dat de mens kan beoefenen, naar zijn eigen wijze.

3. De bovennatuurlijke schouwing naar de wijze der Drieëenheid

Waar echter de eigen werkwijze van de mens in gebreke blijft en niet hoger vermag te reiken, daar begint de wijze van God, dat is: waar de mens met mening en minne en met ongepaarde begeerte Gode wel aankleeft maar niet vermag één te worden, daar komt de Geest van onze Heer als een geweldig vuur, dat alles verbrandt en verteert en in Zich verslindt, zodanig, dat de mens zichzelf en al zijn oefenen vergeet en het hem niet anders te moede is, dan dat hij één geest en één minne met God is. Hier zwijgen alle zinnen en alle krachten en vermogens: zij zijn tot rust gebracht en bevredigd. Want de bron van Gods goedheid en rijkheid heeft ze geheel overspoeld, en elk heeft meer ontvangen dan hij begeren kan. Dit is de eerste goddelijke wijze die 's mensen geest tot God verheft.

De tweede wijze, die men aan de Zoon Gods toeschrijft geschiedt, waar Hij het verstand verheft, boven de rede, die met begrippen en onderscheidingen werkt². Het blote verstand wordt verlicht en doorstraald met een goddelijk licht, zodat het met eenvoudige geestesblik in een goddelijk licht de goddelijke Klarheid, de eeuwige waarheid, met Haarzelf kan schouwen en aanstaren.

Hierna volgt de derde wijze, die wij onze hemelse Vader toeschrijven. Dit geschiedt, wanneer Hij onze memorie van vormen en 'beelden ledigt en onze blote gedachte verheft tot hun Oorsprong, die Hij zelf is. Daar wordt de mens bevestigd en geënid met zijn begin, dat God is. En hem wordt gegeven kracht en vrijheid om uit- en inwendig te werken en alle deugden te beoefenen. En hij ontvangt kennis en de geest van onderscheid voor al zijn oefeningen, door de rede geleid; nl. hoe hij het inwerken Gods zal ondergaan en ervaren, alsook de overvorming, door de goddelijke wijzen boven rede, zoals gij dit daarnet hebt vernomen.

4. De wijzeloze schouwing en genieting der goddelijke wezenbeid

Ten slot te boven alle goddelijke wijzen zal hij verstaan met eenzelfde geestesblik-zonder-wijze, het wijzeloze wezen Gods, dat een on-wijze is, vermits men het niet kan tonen of beschrijven noch met woorden noch met werken, noch met wijzen noch met zinnebeelden noch met begrippen; maar het openbaart zich zelf aan de eenvuldige geestesblik van de ongebeelde gedachte. Men kan evenwel hier op aarde symbolen of vergelijkingen aanbrengen, die de mens voorbereiden om het rijk van God te zien. Verbeeld u bij voorbeeld, dat ge een vuurgloed zoudt zien bovenmate groot, waarin alle dingen verbrand zouden zijn tot een gestild, gloeiend en onberoerd vuur. Zodanig kunt ge u voorstellen de gestilde, wezenlijke Minne, die een genieten is van God en alle heiligen, 'boven alle wijzen en boven alle werken en alle deugdbeoefening. Zij is een tot bedaren gekomen grondeloze vloed van rijkdom en vreugde, waarin alle heiligen met God vervloeid zijn in een wijzeloos genieten. En dit genieten is wild en woest als een verdolen. Want er is geen wijze, geen weg of pad, geen plaats of maat, geen einde of begin of iets dat men onder woorden brengen of hoe ook aanduiden kan.

Het is ons aller eenvuldige zaligheid, het goddelijk Wezen en ons Overwezen, boven rede en zonder rede. Om dit te ervaren moeten wij daarin ontgeest zijn, boven, onze geschapenheid, in het eeuwige Punt, waarin al onze lijnen beginnen en 'eindigen. In dat Punt verliezen zij hun naam en onderling onderscheid, en zijn zij één met dat Punt en hetzelfde "één", dat dit Punt zelf is. Nochtans blijven zij in zichzelf altijd toenaderende lijnen. Zie! Aldus zullen wij altijd blijven wat wij zijn in ons geschapen wezen, en toch tegelijk bij het ontgeesten altijd overgaan in ons Overwezen. Daarin zullen wij dan aan onszelf ontheven, ontzonken, ontbreed en ontlend zijn in eeuwige verlorenheid zonder wederkeer. Dit is wat de profeet Ezechiël getuigt, wanneer hij van de vier dieren schrijft, dat zij gingen en niet wederkeerden. Dit geschiedt als de goede mensen met de heiligen, boven zichzelf wijzeloos genieten en rusten: daar is nimmermeer omzien of wederkeer. En dit is ons zevende slot, waar alle heiligheid en zaligheid in volbracht wordt. Daar zullen wij altijd blijven wonen, eenvuldig en onbeweeglijk boven onze geschapenheid.

5. Wisselwerking tussen het schouwende en zalige leven en de twee andere levens

Intussen moeten wij al onze sloten in orde bewaren en met deugden versieren en uitgaan en inkeren met heilige oefeningen volgens de vroeger verklaarde vier manieren. En hierin bestaat grote verscheidenheid. Eenieder toch gedraagt zich tegenover God en zichzelf en beoefent zijn deugd, naargelang hij door God begaafd en verlicht is en naar de maat van zijn minne en wijsheid. Zo komt het, dat de een meer, de ander minder honger en dorst in zich gevoelt, meer of minder smaak en geneugte in God vindt en in alle deugden dan een ander, naarmate hij heilig en zalig is en volgens zijn verdiensten en waarde.

De overwezenlijke zaligheid evenwel, die God zelf is, waarmede wij, boven onszelf in de vervoering één zijn, is ons allen gemeen: overvloedig zonder maat en onbegrijpelijk voor al onze vermogens. Maar eenieder kent en mint en smaakt ze in zichzelf in mindere of meerdere mate, verschillend naargelang hij heilig of zalig is in eigen persoonlijke

zaligheid. Dit is de rangorde onder de engelen en heiligen, in de hemel en op aarde, die God voorzien heeft en geordend van alle eeuwigheid, en die in de eeuwigheid zal blijven duren. Laten wij dan ook met open en verlangend hart uitroepen:

O geweldige Kolk, al zonder mond, voer ons in uwen afgrond en maak ons uwe Minne kond. Al waren wij dodelijk gewond: omhelst ons Minne, wij zijn gezond!

XI. KLOOSTERGEEST IN DE KLEDING TEGENOVER DE MODERNE ONTAARDING

Welaan dan, Zuster, keer in uzelf en onderzoek of gij die zeven sloten in u gevoelt en of gij van binnen gesierd en gekleed zijt met de deugden, die daarbij behoren. Want ik vrees, dat men over 't algemeen (heden ten dage) in de kloosters en de ordes meer zoekt en verlangt het lichaam van buiten te tooien dan de ziel van binnen. Daarom raad ik u : wees niet kieskeurig maar eerder onbezorgd wat het habijt betreft dat gij draagt: is het oud of nieuw, hoe grof en gemeen het ook zij, neem er genoeg mee, zoals men het u geeft. 't Volstaat dat uw lichaam bedekt is tegen kou en beschut tegen de hitte. Wilt gij uw regel naleven en Gods gunst bewaren, mor en mok niet. Bij de aanvang van alle orden en kloosters verkozen de heilige stichters het grofste en goedkoopste laken, dat in de streek waar ze woonden voorhanden was, en altijd ongeverfd.

Nu heeft de duivel en de hovaardige mens allerlei nieuwigheden uitgedacht. Wat zwart zou moeten zijn, wordt donker bruin geverfd; het asgrauwe kleed gaat naar het bruine toe met blauw, groen en rood dooreen gemengd. 't Wit kan men niet vervalsen, dat moet wel zo blijven. Maar welke kleur het ook zij, men neemt graag de beste wol die te verkrijgen is, voor welke staat het ook bestemd is. Eenmaal het laken geweven, dan weet men niet hoe het mooi genoeg te fatsoeneren, opdat het de duivel en de wereld maar kunne behagen. De enen maken het zo wijd en groot, dat men er twee of drie uit kon snijden; anderen maken het integendeel zo nauw dat het aan hun vel genaaid schijnt, met onderrokken tot aan de knieën zo kort, en op de buik geknoot als bij de narren. Anderen weer maken 't zo lang, dat ze 't hoog opschorten moeten, of dat 'het achter hen aansleept in de modder . Zie en let wel! Zo was 't niet voorgeschreven bij het begin! En bijgevolg is wol en verf en opsmuk der kleren 'irregulier', d.i. niet in overeenstemming met de ordesregel. God schenke zijn wijsheid aan hen die 't doen maken, en aan hen, die het op die manier dragen...

Bij deze dwaasheid, die thans in de kloosters heerst, komt nog een ander soort opsmuk; nl. gordels met zilveren beslag en zonderling klatergoud en versiersels die men er aan ophangt, zodat de jonkvrouw, of de non, al rinkelend voortstapt als een hen met bellekens. De monniken rijden gewapend en voorzien van lange zwaarden als ridders. Maar tegen de duivel en de wereld en hun eigen vlees en onreine lusten zijn zij ongewapend: daarom worden ze ook zo vaak overwonnen.

Sommige jonkvrouw en, of nonnen, die zo getooid uitgaan, verlangen meer aan de wereld dan aan God te behagen. Hun uitgaan is dan ook vergift voor de eeuwigheid en venijn, dat de duivel wel bevalt en dat zij voor eeuwig met hem zullen drinken in de vuile hellepoel. En wat dan te zeggen van de jonkvrouw en die in de kloosterorden zijn, die hun kamers voorzien willen hebben van slaapkoetsen, beklede zetels, tapijten en kussens, alsof ze nog in de wereld waren. Zo kunt ge wel begrijpen, dat het leven door de heilige stichters bij de aanvang gegrondvest, door hun huidige volgelingen te gronde wordt gericht. Al die slechte voorbeelden vinden de jongeren, die nu in de kloosters binnentreden, en zo verkwijnt én de kloosterlijke tucht én het heilig leven van dag tot dag steeds meer. Dat is de reden waarom ik u beschreven heb, hoe gij de dag zult doorbrengen : leef derhalve zó al uw levensdagen, en onderzoek elke dag uw uit-en inwendig gedrag, of gij uw dagloon wel verdient. Want gij kunt de Wijsheid Gods niet misleiden of bedriegen, en de Gerechtigheid Gods zal u naar recht en billijkheid oordelen in de staat, waarin gij bij het einde van uw leven bevonden wordt. Daarom raad ik u: Kijk

zeer nauw en hoed u wel: de tijd is kort, de dood komt snel. Als de stonde is aangevangen dat uw ziel het lijf verlaat, zult gij loon naar werk ontvangen: voor een wederkeer is 't dan te laat!

XII. HEILIGING VAN DE AVOND IN HET OVERLEZEN VAN DRIE BOEKJES

Elke avond als 't pas geeft, als gij voor uw bed komt te staan, moet ge drie boekjes overlezen, die gij steeds bij u moet hebben. Het eerste boekje is oud, lelijk en vuil, met zwarte inkt geschreven. Het tweede is wit en fijn, met rood bloed geschreven. Het derde is blauwen groen en het is heel en gans beschreven met fijn goud.

A. HET BOEKJE VAN ONS ZONDIG LEVEN

Vooreerst moet gij uw oud boek lezen, d.w.z. uw oude leven, dat zondig en vol gebreken is, in u en in alle mensen. Keer derhalve in uzelf en open het boek van uw geweten, dat eenmaal vóór God en de ganse wereld zal worden opengelegd bij het laatste oordeel. Zie dus toe en onderzoek en oordeel thans uzelf, opdat gij dan niet zoudt veroordeeld worden.

Gij moet uw geweten navorsen en onderzoeken hoe gij geleefd en wat gij verzuimd hebt, in woorden, in werken, in begeerten, in gepeinzen en gedachten; uw ongeregeldheden, uw ongeoorloofde vrees of hoop, liefde of leed; uw onstandvastigheid en onverstorvenheid; uw dubbelhartigheid en onoprechtheid; uw ongeregeld doen en laten: het involgen van uw zinnen naar buiten of het toegeven aan zinnelijkheid van binnen; het zoeken naar eigen gemak en gerief en alles wat indruist tegen de liefde, tegen de geboden, de raden of tegen Gods liefste wil. Deze en dergelijke tekortkomingen zijn zo talrijk en menigvuldig, dat niemand er klaar in ziet dan God alleen. Zij bevleken en ontsieren en verontreinigen het aanschijn der ziel. Zij zijn met zwarte inkt geschreven, d.i. met lust van vlees en bloed en met verkeerde aardse neigingen.

Dit alles moet u in uzelf mishagen en gij moet u met de tollenaar voor de hemelse Vader ter aarde neerwerpen en zijn goddelijke barmhartigheid met de profeet aldus inroepen: "Heer, ik heb gezondigd, ontferm U over mij arme zondaar. Geef aan mijn hart tranen van oprecht be rouw, waarin ik het aanschijn van mijn ziel wassen kunne van mijn zonden, vooraleer ik mij opricht voor uw ogen. Heer, geef mij uw gunst en uw genade, waarmee ik mijn aanschijn kunne opschikken en kleuren om U te behagen, en goedwilligheid en ijver om mij zonder ophouden te kunnen vernieuwen in uw dienst en in uw lofprijzing". Om dit te verkrijgen, blijf ter aarde liggen, sla op uw borst, smeek, roep en ween, hef uw ogen niet op, maar verneder uzelf en herhaal uw beroep op zijn barmhartigheid. Laat niet af vooraleer Hij u antwoordt en uw hart oprechte vrede en ware blijdschap toespreekt. Dan zal Hij u bevrijden van angst en schrik, twijfel en vrees en van alles wat Hem in u mishaagt, en u schenken geloof, hoop en liefde en vert rouw en in Hem ten opzichte van alle dingen, die u nodig zijn in de tijd en in de eeuwigheid. Verwek daarna verlangens om voor Hem te leven en get rouw te blijven tot in de dood. Hiermee zult gij dan het oude boek neerleggen.

B. HET BOEKJE VAN CHRISTUS' LEVEN

Richt u vervolgens op en kniel met gevoelens van dank en lof, en haal uit uw geheugen het witte boek te voorschijn dat met rode letters geschreven is, di. het onschuldig leven van onze Heer Jezus Christus. Zijn ziel is zonder schuld en volheid zelf van alle genade; zij is vurig-rood van brandende minne; zijn lichaam is glorieus en schitterend wit, klaarder dan de zon, gans doorkorven met geselslagen en overgoten met zijn kostbaar Bloed. Deze rode letters zijn voor ons tekens en geloofsbrieven van zijn oprechte minne. De vijf grote wonden, dat zijn de hoofdletters, waarmee de hoofdstukken van dit boek beginnen.

De letterkens, die in zijn waardig lichaam gegrift staan, moet gij met groot medelijden lezen, en de minne, die in zijn ziel leeft, met innige devotie gedenken. Schuwen vlucht de valse wereld: Hij heeft zijn armen uitgestrekt om u te ontvangen en u te omhelzen. Neem uw intrek in de openingen van zijn wonden, gelijk de duif schuilt in de spleten van de steenrots. Leg uw mond aan zijn open zijde en ruik en smaak de hemelse zoetheid, die uit zijn Hart vloeit. Aanzie uw Kampvechter en Reus: hoe Hij Voor u tot de dood gestreden en de vijanden overwonnen heeft; hoe Hij de dood van uw zonden door zijn dood heeft gedood en uw schuld heeft betaald en de erfenis van zijn Vader voor u heeft gekocht en verkregen met zijn Bloed. Hij is u voorgegaan ten hemel en heeft Voor u de poorten geopend en de plaats bereid van de 'eeuwige glorie. Hierin moet gij u oprecht verblijden; draag de minne en het lijden van uw Lieve Heer in uw hart, zodat Hij in u leve en gij in Hem. Dan zal heel de wereld u een kruis zijn en een verdriet. Gij zult veeleer verlangen te sterven en uw Geliefde in zijn rijk te volgen. Hiermede is ook het witte boek doorgelezen.

C. HET BOEKJE VAN HET EEUWIG LEVEN

Ga nu overeind staan en hef uw ogen ten hemel. Open uw geest voor God en bezie het derde boek, dat blauwen groen is en met fijn goud beschreven: daarmee bedoel ik een eeuwig hemels leven. Het hemels leven toch is klaar, hemelkleurig gelijk de hyacintsteen; die klaarheid is drievuldig en in die klaarheid vertoont zich nog een groene kleur, die deze klaarheid op velerlei wijze versiert.

De eerste hemelse klaarheid is zintuiglijk: daarmee heeft God de hoogste hemel vervuld, gelijk gans de wereld vervuld is en verlicht door de klaarheid van de Zon. In die hemel zullen wij met Christus en de engelen en heiligen eeuwig leven en heersen, met lichaam en ziel, ieders lichaam verklaard naar gelang van de adel zijner verdiensten. Maar de minst klare is nog zeven maal klaar,der dan de Zon, onlijdelijk, sneller dan de gedachte, lichter dan de lucht en subtieler dan de zonneshijn. In die hemelse klaarheid en in de klaarheid der verheerlijkte lichamen vertoont zich een groene kleur, die gelijk op de steen, die men jaspis noemt. Die groenheid zullen wij zien met onze lichamelijke ogen: het zijn al de uitwendige goede werken die gedaan werden of gedaan zullen worden tot het einde der tijden, op welke wijze ook: in sterven, leven, martelaarschap, ootmoedigheid, zuiverheid, mildheid, liefdadigheid, vasten, waken, bidden, lezen, zingen, versterving allerhande en alle deugdzame werken zonder tal. Zie I dat is de lieflijke groene kleur, die de verheerlijkte lichamen versieren zal, het ene meer, het andere minder: elk naar zijn arbeid, verdiensten en waarde.

De tweede klaarheid van het eeuwig leven is geestelijk: zij vervult en verlicht in de hemel alle verstandige ogen en vervult ze met wetenschap en wijsheid en kennis van alle inwendige deugden. Ook in deze klaarheid vertoont zich een groene kleur, die gelijk op een edelsteen, smaragd geheten, d.i. een groene mirraude, die alles wat men zich kan inbeelden aan lieflijke schoonheid en groene tint overtreft voor de ogen van het verstand. Hiermede verstaat men het sieraad en de vrucht en de verscheidenheid der deugden. Het is de schoonste en lieflijkste kleur van het hemelrijk. En hoe aandachtiger men de vruchten der deugden 'beschouwt en ze uitdiept, hoe lieflijker en schoner van aanblik zij worden. Daarin gelijken zij de edelsteen smaragd: hoe meer men deze bewerkt en slijpt, hoe aangenamer hij het oog streelt. In die zin gelijkt iedere heilige op een mirraude: klaar en groen, schoon en lieflijk en glorieus, elk naar de mate van zijn edelheid en verdiensten. Daarom heeft God de glorie van het hemelrijk voorgesteld in de groene kleur van de smaragd. De derde klaarheid is goddelijk en anders niet dan de Wijsheid en Klaarte, die God zelf is.

Deze Klarheid omvat en overtreft alle geschapen klaarheid; en in vergelijking met deze klare Wijsheid Gods is alle schepselijke kennis in hemel en op aarde minder dan het licht van een kaars tegenover de volle klaarte van de zon in 't midden van de zomer. Daarom

ook moet alle verstand wijken voor de onbegrijpelijke Klarheid en Wijsheid, die God is. Ook in deze goddelijke Klarheid vertoont zich een groene kleur, die men met niets kan vergelijken. Want zij is Zo lieflijk en glorieus, dat elk oog zich daarop bot en blind staart en zijn opmerkingskracht verliest. Zo dan is uw derde boek een hemels leven met drievoudige klaarte en groenheid: de eerste zintuiglijk, de tweede geestelijk, de derde goddelijk. Dit boek is ook gans met fijn goud verlucht. Elke liefdevolle inkeer tot God is een vers met goud geschreven. Waarachtige kennis van God, van onszelf en van de deugd: dat is de klarheid van ons boek veelvuldige en verscheidene manieren van deugdbeoefening zijn er de groene tint van. Maar innig verlangen, minnelijk hunkeren en goddelijke ening zijn de met onvergankelijk goud verluchte verzen van ons hemels boek.

Daarom vergelijkt onze Heer in sommige openbaringen dit hemels leven met de safier of met de regenboog, die beide veelkleurig zijn. De safier is geel en rood, purper en groen met goudstof vermengd. Evenzo is de regenboog veelkleurig, gelijk de heiligen velerhande verschillende manieren van deugdbeoefening vertonen en ook met goudstof vermengd, d.i. van minne doortrokken en in God geënid. Elkeen die bemint, staat in Gods tegenwoordigheid met zijn boek, klaar en groen, lieflijk en glorieus. Hierom dan: verhef uw gemoed boven alle hemelen en lees deze boeken. Zij zijn heerlijk voor de zinnen van buiten uit hoofde van de grote werken die zij bevatten, en voor de geest van ,binnen, om de menigvuldige manieren van deugdbeoefening, en bovenal in God verheven in een genieten van minne. Zijt gij dan in Christus aan uzelf en alle dingen afgestorven en met Hem verzezen tot nieuw en eeuwig leven, zoek dan en smaak de dingen die van hierboven en die eeuwig zijn (vgl. Kol. 3, 1). Overzie uw zeven sloten en let op uw drie boekjes. En al kunt gij het derde nog niet ten einde doorlezen noch doorschouwen, omdat de glorie zonder maat is en zo grondeloos, dat men ze niet doorgronden kan -hierin gelijkt zij de smaragd die men ook niet doorzien kan -: drink en smaak en word dronken en buig u over uw boek en rust en slaap in eeuwige vrede. En als gij dan 't ontwaken begint komt u voor de geest wat gij mint - al wat in uw harte leeft en wat gij 't meest te oefenen pleegt.

SLOTVERS

Wees in Gods dienst gestadig, bid steeds: "Wees mij genadig", houd brandende olie in uw vaten waak en bid met de gepaste maten : uw Brudegom komt na korte stonden. Zorg dat gij bij de wijze maagden wordt bevonden, zo neemt u God bij zijn beminden; daar zal uw vreugde eindloos blijken ! Mocht gij dit alles ondervinden : God geef, dat 't nimmer van ons wijke! AMEN.